

ГЛІБОВ ЧИ РУСОВА?

Патріоти чубляться щодо перейменування обласної бібліотеки

ЗА І ПРОТИ. У соціальних мережах триває гаряча дискусія щодо того, чиє ім'я має носити обласна універсальна наукова бібліотека в Чернігові. Нині розглядають дві основні кандидатури наших земляків. Перша – це відомий письменник, байкар, громадський діяч, викладач Леонід Глібов. Друга – просвітниця та педагог, громадська та політична діячка Софія Русова. Тож хто з них найбільш достойний? Ось думки різних сторін.

Михась ТКАЧ, письменник, заслужений працівник культури України, головний редактор журналу «Літературний Чернігів»:

– Вочевидь, давно назріла необхідність перейменувати обласну наукову бібліотеку, змінити ім'я російського письменника Короленка на інше – українське, яке заслуговує на таке пошанування. Проте через розбіжності думок щодо кандидатури добра справа загальмувалася. Однак сьогодні, коли йде війна, це питання стало ще більш актуальним. І його терміново треба вирішувати.

На зборах колектив працівників бібліотеки виступив з пропозицією присвоїти бібліотеці ім'я нашого земляка Леоніда Глібова. Я підтримую таке рішення. І хочу пояснити для тих, хто, можливо, має іншу думку. Видатний поет є першим байкарем-класиком нової української літератури. Все його свідоме життя, творча праця, громадська діяльність пов'язані з містом Черніговом і Чернігівщиною. Поет приїхав у наше місто в 1858 році, прожив тут 35 років, сумлінно працюючи на ниві української культури. Помер у 1893 році і похований у Чернігові на Болдиній горі, де йому споруджено пам'ятник.

Працював у Чернігівській чоловічій гімназії вчителем, де гаряче відстоював прогресивні педагогічні методи. У 1861 році став видавцем і редактором газети «Черниговский листок». На її сторінках подавав соціально гострі, спрямовані проти місцевих урядовців матеріали, захищав простих людей. Мав таємні зв'язки з членом підпільної організації «Земля і воля». Навколо його родини гуртувалася чернігівська інтелігенція. В цей час у місті вирувало потужне літературне життя.

У нашому місті Леонід Глібов написав знамениту пісню «Журба» («Стоїть гора високая...»), яка стала народною, її знає і співає залюбки кожний українець в Україні і далеко за її межами. Він прославив наш край, тож заслуговує на більшу пошану.

У 2002 році літературна спілка «Чернігів» та журнал «Літературний Чернігів» на знак пам'яті земляка, великого українця, заснували літературно-мистецьку премію ім. Леоніда Глібова. З того часу, ось уже 20 років, вона вручається в стінах обласної бібліотеки. Щороку тут звучить на вустах шанувальників його ім'я. За ці роки бібліотека по суті неофіційно стала носити ім'я Леоніда Глібова. До речі, який, без сумніву, був серед тих кількох десятків громадських діячів, які турбувалися про заснування цієї бібліотеки, яка нині є обласною. Отже, обласній науковій універсальній бібліотеці має бути присвоєно ім'я Леоніда Глібова. І це буде справедливо.

У коментарях згадується ще одне ім'я – педагога Софії Русової. Те, що ця жінка, не маючи жодної краплі української крові, усе життя працювала на теренах української культури, є похвальним. Це гідна постать, яка заслуговує також на пошанування пам'яті у нашому місті. Але ставити питання, хто більший патріот і націоналіст – Глібов чи Русова, і в цьому сенсі вирішувати, чиє ім'я має носити бібліотека, є просто абсурдним. Також вішати ярлики «не патріотів», «ворогів українства», «прихильників «русского міра» на тих, хто підтри-

мує кандидатуру Л. Глібова. Це або маніпуляції, нездорові амбіції, або необізнаність із життям і творчістю видатного байкаря.

Так, на початку 1861 року Леонід Глібов стає видавцем і редактором газети «Черниговский листок». Лише велика любов до України підштовхнула його до такої клопітливої справи. Ця виснажлива робота стала його журналістським подвигом. Незважаючи на всі перешкоди (фінансово скруту, переслідування та заборони московської влади), до співпраці йому вдалося залучити П. Куліша, О. Кониського, П. Кузьменка, М. Номиса, О. Лазаревського, М. Вербицького, П. Чубинського, О. Марковича, С. Носа та багатьох інших діячів. Вони друкували на сторінках «Черниговского листка» українську наукову публіцистику, історичні розвідки, художні твори, етнографічні та фольклорні матеріали, народні пісні та казки. Тижневик будив застоiane болото провінції, виносив на суд громадськості важливі проблеми суспільного життя. Згодом газета була заборонена, а Л. Глібов зазнав переслідувань. То якою мірою можна виміряти силу патріотизму, глибину національного усвідомлення у Глібова і Русової?.. А в кожному з нас? І насамкінець, вважаю, що саме бібліотека повинна носити ім'я письменника, літератора, який є творцем художніх текстів, а іменем науковця, осві-

тянина, педагога можна називати інші заклади в нашому місті.

Наталья КАРБОВСЬКА, завідувачка відділу документів з економічних, технічних, природничих та сільськогосподарських наук, голова профспілкового комітету Чернігівської ОУНБ:

– Однозначно підтримую пропозицію колективу обласної бібліотеки про надання бібліотеці імені Леоніда Глібова. Софія Русова – ОДНА з 50 фундаторів бібліотеки, і ім'я її

2. Народилася в Олешні від батька-шведа і матері-французької жінки. Батько збудував своїм коштом у селі лікарню, церкву і школу, а тому що був добрим і справедливим, селяни не раз обирали його мировим суддею.

3. Молоде подружжя Русових було співзасновником першої Чернігівської громадської бібліотеки (1877). Вони передавали неодноразово для розвою бібліотеки особисті кошти і книги. Софія була обрана членом першого правління цієї бібліотеки, а Олександр 1899 року – головою правління.

4. Основні етапи праці Софії Русової на культурно-освітньому полі в Україні: учителька в Олешні, повітуха в Борзні, засновниця першого в Києві і в усій підросійській Україні українськомовного дитячого садка. За часів

6. Плата Софії Русової за любов і відданість Україні: неодноразові тюремні ув'язнення, висили; вимушена розлука з чоловіком, якою влада забороняла жити в Україні; передчасні смерті чоловіка та тримісячної їхньої доньки Людмили; нервові виснаження від невдячної громадської праці на ниві українського просвітництва; недоїдання; вимушена й безрадісна еміграція, смерть на чужині; паплюження її чистого і чесного імені в підрадянській Україні; несправедлива лайка продажною радянською публіцистики на кшталт «пані капіталістка», «буржуазна націоналістка», «запруданка» і «зрадниця інтересів трудящого народу». Зрештою, зневага цього імені низкою заслужених працівників культури, які мають стосунок до бібліотеки ім. В. Короленка.

Запитання, на які понад 10 літ громадськість чекає відповіді:

– Чи відомі чернігівцям такі факти про свою землячку?

– Чи збирали не для формальності, а для щоденного використання з читачами вирізки про це із діаспорних видань, Мережі, копіювали видані за кордоном її власні книги, які донедавна були у спецфондах і які тепер стають доступними?

– Чи пробували, бодай для порівняння, поставити на терези внесок в українське відродження, про яке ми так часто тепер говоримо, Софії Русової і того ж Леоніда Глібова?

– Чи усвідомлювали, яку високу ціну платила зневажаювана ними Софія Русова за свою українську любов?

Може, хтось із тих оборонців Короленка чи нинішніх підписантів звернення про вибір на користь Глібова, а не Русових заплатив більшу ціну?

Кривава війна нагадала українцям, що пора, врешті, ставати нацією, пора вичавлювати каплями хронічне безпам'ятство, яничарство, прислужництво, пора рішуче гнати зі своєї пам'яті нав'язуваних упродовж століть чужою владою імена україноненависних і російськодумачих особистостей. Ідеться про сотні імен із чужого нам світу, хто непомітно ставав своєрідними маркерами, світільниками, мірилами нашої духовності й культури, хто звужував, знекровлював, знесилював нашу ментальність, нашу українську душу, хто упосліджував муравлину працю горстки Великих Українців, яких сьогодні ми по праву називаємо совістю нації.

...Час голосливості демагогії закінчується. Починається час відповідальності за дії, які не на користь України та українцям.

Здійснено за підтримки Асоціації «Незалежні регіональні видавці України» в рамках реалізації проекту Хаб підтримки регіональних медіа. Погляди авторів не обов'язково збігаються з офіційною позицією партнерів.

Асоціація Незалежні Регіональні Видавці України

вже вшановано на Чернігівщині відповідно до її основної ОСВІТНЬОЇ діяльності. Є центр Софії Русової, дитячий садок у Чернігові імені Софії Русової, вулиця в Чернігові. Надавати бібліотеці ім'я одного із засновників – це висловлення неповаги до всіх інших фундаторів і це применшує їхній внесок до організації бібліотеки. Леонід Глібов недостатньо вшанований у Чернігові, і саме в обласній бібліотеці щорічно організовується вручення ЛІТЕРАТУРНОЇ премії імені Леоніда Глібова, саме бібліотекарі опікуються могилою Леоніда Глібова на території чернігівського Свято-Троїцького монастиря. А вірш поета «Стоїть гора високая» – це ж про наш Седнів, про Чернігівщину!

Микола ТИМОШИК, доктор філологічних наук, професор:

– Бібліотека імені Софії та Олександра Русових – аргументи за:

1. Софія Русова не мала жодної краплі української крові, але через палку закоханість до свого чоловіка і однодумця Олександра так полюбила цей край і всю Україну, що, без перебільшення, поклала за ідею незалежності України своє життя.

УНР – очільниця Національного комітету учителів, співзасновник педагогічного журналу «Світло», керівниця управління початкової школи Міністерства освіти, ініціатор дерусифікації української освіти, розробниця концепції української національної школи, ініціаторка запровадження і розробник програми курсів українознавства для вояків Української армії, засновниця і перша голова «Союзу українок», співробітниця секретаріату міністра освіти І. Огієнка в уряді С. Петлюри.

5. Основні етапи праці С. Русової в еміграції: виконання місії київської громади, видання (спільно з чоловіком) позацензурного «Кобзаря» Тараса Шевченка та нелегальне доправлення накладу в підросійську Україну; професорка Українського педагогічного інституту ім. М. Драгоманова в Празі; співробітництво з Українським пресовим бюро в Лондоні щодо ситуації в Україні; авторка відозви до світової громадськості «Заклик на запомогу українських дітей, що гинуть від голодомору», яка добилася розгляду цієї відозви на засіданні президії Міжнародного товариства охорони дітей у Лондоні; член Празького бюро Комітету рятунку України; авторка звернення до Британського парламенту про започаткування порятункової акції для розкиданої в еміграції української молоді.